

From:
Sent: Monday, August 31, 2020 18:04:27
To:
Cc:
Subject: Brief aan Statenleden Provincie Zeeland / Perspectief Molen Sint Laurens (PDF)
Attachments: Leden PS Perspectief Molen Sint Laurens 31.08.2020.pdf; GS Restauratie Molen De Hoop Sint Laurens met bijlage.pdf

Aan de Statengriffier van de
Provinciale Staten van Zeeland

Betreft: Statenleden / Perspectief Molen Sint Laurens

Geachte

Hierbij treft u onze brief aan de Statenleden van de Provincie Zeeland.
De 2e bijlage maakt daarvan deel uit (genoemd als brief van 08.03.2020).

Graag verzoeken wij u om deze brief inclusief de bijlage aan alle Statenleden individueel door te sturen.

Dank voor uw goede zorgen !

Met vriendelijke groeten,

namens het Comite tot Herstel en Instandhouding van
Molen De Hoop te Sint Laurens (Stichting i.o.)

Aan de leden van de
Provinciale Staten van Zeeland
Provinciehuis,

Sint Laurens, 31 augustus 2020

Perspectief Molen Sint Laurens

Geachte Statenleden,

Hierbij wordt uw aandacht gevraagd voor een zaak betreffende een herstelplan voor de wiekloze molen (1721) te Sint Laurens, gemeente Middelburg. Een lokaal burgerinitiatief startte zo'n 8 jaar geleden met als doel de molen weer in oude staat en geheel bedrijfsvaardig te herstellen.

Een subsidieaanvraag bij de provincie werd bij brief van 21 mei 2020 door G.S. afgewezen; waartegen ons comité inmiddels bezwaar heeft aangetekend. Omdat wij vanwege de zijdelingse betrokkenheid van de RCE (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed) problemen voorzagen is door ons al in een vroeg stadium -ook schriftelijk- contact gezocht met de hier verantwoordelijke Gedeputeerde, Dit kon helaas – na 2 afwijzingen sinds begin maart 2020 - niet eerder plaats hebben dan op 21 augustus 2020 en toen had de in onze ogen niet noodzakelijke afwijzing al plaats gehad.

Het persoonlijk gesprek deed de hoop op herstel van molen De Hoop voor onbepaalde tijd teniet, en daarmee het streven om de molen in 2021 (1721-2021) weer tot een parel in het dorpsbeeld hersteld te zien.

De molen van Sint Laurens, en in zekere zin daardoor de hele dorpsgemeenschap, dreigt het slachtoffer te worden van verkeerde beleidsmatige en bestuurlijke overwegingen.

Om dit te verduidelijken het navolgende.

Er is een provinciale subsidieregeling (Asb 2013) waarin ook is voorzien in de restauratie van rijksmonumenten. Voor ons molenproject zijn daarin 2 punten van direct belang, namelijk:

1. Een subsidieaanvraag wordt getoetst aan de **Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten** die als bijlage bij de SIM is opgenomen.
2. De provincie kan een **externe deskundige** om advies vragen.

Inzake onze molen heeft de provincie nu als externe deskundige de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) gevraagd de begroting te beoordelen. Wij wisten echter dat vanwege bepaald discutabele redenen de RCE op het standpunt staat dat de molen niet in oude staat hersteld mag worden.

Dat standpunt is gebaseerd op de restauratie/fundamentalistische overtuiging dat een molenromp zonder wieken als een overblijfsel van vergane tijden gekoesterd moet worden. Herstel met kap en wieken zou dan het ruïne gevoel teniet kunnen doen. Men beschouwt aldus een restauratie en herstel van de molen met kap met wieken als een vorm van een onechte en onzuivere vorm van restauratie, die in de ogen van de RCE in hoge mate ongewenst is.

Wij mochten deze ideologische opstelling reeds eerder ervaren in contacten en discussies met de RCE.

Er is in die gedachtegang van de RCE geen ruimte voor de feitelijke historische betekenis van een molen als windmachine. Iedereen weet immers dat een molen pas een molen is wanneer er ook draaiende wieken en kap te zien zijn.

Ook is er geen waardering in de RCE-benadering voor de sociaal culturele betekenis van een molen voor landschap en dorpsgemeenschap.

Deze geschetste opvatting van de RCE heeft - zoals wij voorzagen - uiting gekregen in de uiterst beperkte berekening van de subsidiabele kosten door de RCE: alles wat herstel van de molen betreft is weggeschraapt (ca.75%).

De RCE heeft zich beperkt tot het wegschrappen van posten en bracht geen advies met motivering hierover aan de provincie uit.

Door als provincie dat advies klakkeloos over te nemen bleef er van het dekkingsplan in de ogen van GS niets over wat mede grond werd voor een afwijzing.

De provincie is echter niet verplicht om de berekening van de RCE over te nemen want het is niet meer dan een advies.

De rol van de RCE is in restauraties tegenwoordig sowieso niet anders dan adviserend.

De provincie had als bevoegd bestuur dat advies gemotiveerd naast zich neer kunnen leggen en in beginsel het volledig herstel en begroting toch subsidiabel kunnen verklaren.

Daar zijn uit bestuurlijke overwegingen zeer goede motieven voor aanwezig, zoals:

- Herstel en herbestemming van een al decennia verlaten maar belangrijk cultuurhistorisch monument, dat nu een nieuw leven kan krijgen
- Creëren van lokaal maatschappelijk draagvlak en betrokkenheid bij herstel en daaropvolgende instandhouding.
- Krachtige kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte (centrum dorp) door transformatie van een dominante maar lelijke molenromp met nog lelijker aanbouw tot een regelmatig draaiende molen.
- Versterking van de lokale toeristische-economische mogelijkheden.
- Na herstel uitbreiding van het "molenaarsbestand", zijnde het molenaarsambacht inmiddels aangemerkt als "immaterieel cultureel erfgoed".
- Honorering en erkenning van een burgerinitiatief dat zich uitputtend wil inzetten voor behoud van het erfgoed.

Nieuw leven voor molen De Hoop is al sinds de jaren'90 (!) een in het dorp Sint Laurens levende wens.

Die mag niet worden dwarsgezet en gefrustreerd door een ideologisch gekleurd advies van de RCE dat de provincie niet had hoeven overnemen.

De provincie handelt daardoor niet in het belang van het cultuurbehoud en dat van de lokale samenleving.

Er is ook geen doorslaggevende reden om genoemde Leidraad te gebruiken om tegen het molenherstel te zijn.

Het gaat te ver om in detail hierop in te gaan maar de Leidraad biedt voldoende ruimte om algeheel herstel subsidiabel te verklaren. Dat is in het verleden gebeurd en ook nog niet lang geleden, elders en in Zeeland (Tholen-stad). Ontsierende kale molenrompen die al eerder transformeerden tot hooggewaardeerde regelmatig draaiende molens zijn in Zeeland: IJzendijke, Koudekerke, Axel (stad), Tholen-stad.

Wat daar mogelijk bleek mag het kleine Sint Laurens niet worden onthouden.

Waarom kan vervolgens in de provincie Gelderland datgene wél wat in Zeeland op dit moment kennelijk onmogelijk is? Een volkomen identiek molenproject in het Betuwse Lienden werd door de provincie Gelderland recent ondersteund met een maximale subsidie voor het volledige herstel.

Gelderland bepaalt zelf wat wel of niet ondersteuning waard is, onafhankelijk van de RCE.

Ons werd in genoemd gesprek door gedeputeerde min of meer te kennen gegeven dat onvoldoende budget het probleem was en de angst dat er wellicht andere molens dan ook bij de Provincie zouden kunnen aankloppen.

Een onterechte vergelijking met een mogelijk molenherstel elders werd daarbij genoemd.

In feite is de zaak vrij helder. Het gaat primair om de vraag of de provincie een herstel van molens met kap en wieken wil steunen. Dat vereist slechts een keuze.

Ook werd in verband met de genoemde angst gesteld dat er eerst een provinciale molenvisie opgesteld zou moeten worden. Wij menen dat het niet van een geloofwaardig beleid getuigd om louter budgettaire redenen een nieuwe visie na te streven. Terwijl er nu al door de gedeputeerde een standpunt conform de opvattingen van de RCE wordt gehanteerd.

Zo'n visie heeft dus het gevaar in zich om voornamelijk als legitimatie te dienen van eerder ingenomen standpunten. Die nieuwe visie zal veel tijd en geld gaan kosten – genoemd werd 3 tot 5 jaar – en zal nauwelijks iets toevoegen.

Molens en kerktorens waren gedurende eeuwen voor vele generaties bakens in het vlakke Zeeuwse land. Nog steeds mag de provincie zich verheugen in een relatief groot aantal molens.

Het provinciaal bestuur heeft al vrij vroeg – de monumentenwet kwam pas in 1961 – de betekenis van de molen ingezien en ter bescherming al in 1953 een molenordering vastgesteld, betreffende het slopen of veranderen van windmolens.

Vervolgens werd in 1963 het provinciale molenbestand geïnventariseerd en in opdracht van het Provinciaal Bestuur in 1964 uitgegeven het standaardwerk "De molens van Zeeland".

Al in 1972 volgde een tweede geactualiseerde druk. In het voorwoord (1963) van de Commissaris der Koningin in Zeeland valt te lezen dat het boek ook "*steun zal bieden in de strijd om de molens te behouden, een strijd die moeilijk en zwaar is*".

Dat molenbehoud een strijd is, moeilijk en zwaar, heeft ons comité tegen veler verwachting in en tot veler verbazing moeten ervaren. Die strijd heeft thans primair te maken met bureaucratie, arbitraire regels en ideologische discutabele opvattingen over wat als restauratie wenselijk is.

Destijds bouwde men zo'n molen in 4-5 maanden, ons comité is al jaren bezig om een keer een restauratie opgestart te krijgen.

Ons comité verzoekt u als hoogste provinciale gezag te bewerkstelligen dat er een heroverweging komt met een maximale positieve uitkomst voor onze molen.

Dan kan de molen wellicht nog opgenomen worden, als GS. zou besluiten tot een derde uitgaaf van het provinciale molenboek in 2022. (1964/72-2022 = 50 jaar).

Tot nadere informatie over bovenstaande zijn wij gaarne bereid.

Met vriendelijke groeten,

Comité tot Herstel en Instandhouding van
Molen De Hoop te Sint Laurens (Stichting i.o.)

Bijlagen:

- Brief dd. 08.03.2020 aan GS t.a.v. gedeputeerde

Aan het College van Gedeputeerde Staten van Zeeland

Provinciehuis, Abdij 6
4331 BK Middelburg

Onderwerp: Restauratie Molen De Hoop te Sint Laurens

Sint Laurens, 8 maart 2020

Geacht College.

Als burgerinitiatief voor het herstel en de Restauratie van de molen in Sint Laurens vragen wij uw aandacht voor het volgende:

Vele inwoners van Sint Laurens hopen al lange tijd op het herstel van de in ons dorpsbeeld zo herkenbare Molen de Hoop uit 1721. Daartoe hebben wij in 2012 een comité tot herstel en instandhouding van deze molen opgericht. Sindsdien zijn wij actief om het daadwerkelijk herstel tot stand te brengen.

Het verheugt ons daarom dat wij nu, als Comité en inmiddels als Stichting Molen de Hoop i.o. afgelopen januari u de uitgewerkte plannen hebben kunnen toezenden met een verzoek tot subsidie. Deze aanvraag is gedaan op 31 januari 2020. Daarop is een ontvangstbevestiging ontvangen.

Molen de Hoop uit 1721 komt in ons plan niet alleen in oude glorie terug als windmolen maar krijgt ook een nieuw leven als een mechanische maalderij. De inventaris is grotendeels intact en is tevens van bijzondere samenstelling. Deze door een motor aangedreven maalderij was al aanwezig - als ondersteuning van het malen bij windstil weer - toen een brand in december 1943 de molen in de as legde. Na de brand - waarbij stelling, kap en wieken verdwenen - is de molenromp als maalderij opnieuw ingericht en is een nieuwe schuur aangebouwd. In die hoedanigheid heeft de molen tot eind jaren 80 van de vorige eeuw gefunctioneerd.

Ons Herstel- en restauratieplan voor Molen De Hoop voorziet in het terugbrengen van de stelling, de kap en de wieken en daarnaast het oprichten van een aantal bijgebouwen.

Kern van het nieuwe plan vormt de combinatie van twee aandrijftechnieken, wind en elektrisch, die het mogelijk maakt om zowel bij wind als bij windstille tegelijkertijd te kunnen malen. Zowel de klassieke molen zoals die vanaf 1721 draaide als de maalderij van na 1943 komen dus terug.

Deze unieke combinatie vormt de basis voor een economisch kansrijke oplossing om Molen De Hoop een levensvatbare toekomst te geven en voor toekomstige generaties te behouden.

In het vele overleg dat wij in de afgelopen jaren gevoerd hebben met molendeskundigen en met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) - de molen is een Rijksmonument - is ons gebleken dat de deskundigen van de RCE grote moeite hebben met het herstel van de molen met stelling, kap en wieken. Men wenst dit als geschiedenisvervalsing te zien en steunt alleen het herstel van de maalderij.

Een voor vele mensen buiten de wereld van de monumentendeskundigen een moeilijk te begrijpen standpunt. Men beschouwt het terugbrengen van het windsysteem met wieken als een te sentimentele benadering van het historisch fenomeen 'molen' en men vreest dat andere molenrompen en -stompen ook dan als complete molens teruggebracht moeten worden. Wellicht spelen budgettaire overwegingen ook een rol.

Kern is echter dat men de molen niet als windmachine ziet waar onderdelen altijd – meestal binnen 50 jaar – vervangen en vernieuwd moeten worden maar als een bouwkundig historisch overblijfsel dat net als een ruïne slechts als overblijfsel gekoesterd dient te worden.

Het mag duidelijk zijn dat hier een bepaalde moralistisch/ethisch denkwereld de overhand heeft. Ook mag duidelijk zijn dat deze denkwereld niet algemeen gedeeld wordt, noch door leken noch door andere culturele kringen, waaronder de Raad van Cultuur in haar steun voor de reconstructie van Molen Windlust in Burum in april 2014. Deze beschouwt een molen nadrukkelijk als een 'machine waar het gaande werk regelmatig vervangen moet worden vanwege slijtage' en benadrukt dat een reconstructie van een gehele molen gerechtvaardigd is vanwege met name de cultuurhistorische waarde voor de ontwikkelingsgeschiedenis van het dorp waarbij met de herbouw ook de beeldwaarde hersteld wordt.

Het is zeker overigens niet de eerste keer dat deze nogal fundamentalistische benadering op verzet en kritiek stuit bij initiatieven bij molenrestauraties. Er is een groot aantal molenrestauraties, vergelijkbaar met het gewenste herstel van de molen te Sint Laurens, waarbij er qua vergunning en subsidiëring van de zijde van het rijk niet tegengehouden kon worden. Zeker vijf met Sint-Laurens vergelijkbare molenprojecten krijgen dan subsidie voor onder andere completering. De in 2003 als incomplete molen beschermde dominante romp van molen De Verwachting te Tholen (stad) is inmiddels, mede met subsidie van rijk en provincie, gerestaureerd tot een veel draaiende maalvaardige korenmolen. Inmiddels zijn er in zeven andere provincies ook al zo'n zeventien identieke molenrestauraties gerealiseerd. Incomplete molens werden weer compleet. Die voorbeelden geven ons moed.

Wij weten ons gelukkig gesteund door de Gemeente Middelburg. Wij zijn door haar gemachtigd om dit proces tot een goed eind te brengen. De monumentencommissie heeft bovendien in het vooroverleg tot 2 maal toe onze plannen steun gegeven.

Ons verzoek aan u is om vooral aan bovenstaande aspecten extra bestuurlijke aandacht te besteden.

Wij vrezen dat de afwijzende houding van de deskundigen van de RCE zal doorwerken in formele negatieve beoordelingen van onze voorstellen. Concreet zijn wij bang dat alle te reconstrueren en te herstellen onderdelen zoals de kap, de wieken en de stelling als 'nieuwbouw' beschouwd zullen worden en dus niet in aanmerking zullen komen voor subsidiëring. Dat geldt wellicht ook voor ook de nieuwe schuur, die noodzakelijk is vanwege de aan te brengen nieuwe stelling. In onze ogen is dat dus een wezenlijk deel van het Herstel.

Het verzoek aan u is op dit punt onze overwegingen mee te nemen in de besluitvorming.

Hopend op een positief resultaat voor de Molen van Sint Laurens,

Met vriendelijke groet,

Stichting Molen Sint Laurens (i.o.)
i.c. Comité tot Herstel en Instandhouding van Molen De Hoop te Sint Laurens

Subsidieaanvraag Provincie Zeeland
Voorblad en inhoudsopgave van Bijlage 1:
Herstel- en restauratieplan Molen De Hoop Sint Laurens
Geschiedenis, Plan, Bestek en Begroting

Stichting Molen Sint Laurens i.o.; voorheen het Comité tot Herstel en Instandhouding van Molen De Hoop te Sint Laurens:

Adviezen:

Ontwerp en tekeningen:

Inhoudsopgave

1. Inleiding	pag. 3
2. Geschiedenis van Molen De Hoop	pag. 7
3. Beschrijving huidige situatie	pag. 19
4. Waardestelling	pag. 26
5. Herstel- en restauratieplan	pag. 29
6. Bestek en voorwaarden	pag. 40
7. Begroting	pag. 96